

ישיבת המתמידים "מאור שרגא" בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א רמת ויזניץ חיפה

בס"ד

אדר תשפ"א

לפורים

"איש יהודי - איש ימיני"

"איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי... איש ימיני". לכאורה מדוע לא נאמר "משבט בנימין", אלא "ימיני" דווקא ?

אלא הנה יש מסורה ג' פעמים "וראיתם", אי "וראיתם על האבנים", בי "וראיתם את הארץ", ג' "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ד' ועשיתם אותם".

דהנה ידוע בפי העולם האמרה "העיקר הלב"! ובמעשה לא רוצים לקיים כלום. אבל שווא ידבר פיהם, והעיקר הוא המעשה היינו קיום המצות.

שאלתי פעם אדם: מדוע אין לך פאות וזקן, אינך הולך עם ציצית, וכן אינך מניח תפילין, וכו' ? ענה לי: העיקר הלב! אני יהודי בלב. אבל אתה, מדוע אינך הולך לצבא ? ענית לי: אתה אומר העיקר הלב, אני חייל בלב... התחיל לצחוק ואמר לי: כיצד אפשר להיות חייל בלב, הרי חייל צריך להחזיק רובה, לעשות אימונים, ללכת בבגדי חייל, וכו' ? ענית לי: ישמעו אוזניך מה שפך מדבר – לא מספיק יהודי בלב, צריכים גם לעשות מעשים... אם תהיה יהודי בלב עם מעשים היינו קיום המצוות, אזי יהיה "הקול קול יעקב" ויתקיים "אין הידיים ידי עשוי".

מטרת האדם בעוה"ז

כעת נפרש המסורה – אדם הרוצה לדעת מדוע בא לעוה"ז, צריך הוא לדעת כי עיקר המטרה היא שיקיים את כל מה שהוא לומד, כי אם המטרה היא רק ללמוד – יכול להישאר בשמים וללמוד מפי המלאך בהתמדה, מזה שאדם נולד וירד לעוה"ז מוכיח כי "האדם לעמל יולד" (איוב ה'), "לעמל" ר"ת ללמוד על מנת לעשות, היינו לקיים תלמודו.

טעם יציאת מצרים

אדם הרוצה לדעת מדוע יצא ממצרים, הרי המטרה ברורה כדי שיקיים את המצוות התלויות בארץ ישראל, כי מובא במדרש שלאחר המכה הראשונה במצרים, הפסיקו לשעבד את בני ישראל, וא"כ לעבוד את השי"ת בלימוד ובמחשבה בלבד יכלו גם במצרים, אלא מוכרחים לומר כי מזה שבני ישראל יצאו ממצרים ונכנסו לארץ ישראל, היתה הכוונה שיקיימו את המצוות התלויות בארץ.

טעם מצות ציצית

לכן גם מצוה עלינו ללכת עם ציצית עם ארבע כנפות, כדי שבכל צד שנפנה נראה את הציציות ונזכור את הפסוק "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ד' ועשיתם אותם".

וזה כוונת המסורה: "וראיתם על האבנים" – נתבונן בענין לידת האדם, וכן "וראיתם את הארץ" – נתבונן בענין כניסת בני ישראל לארץ, "וראיתם אותו" – ונתבונן תמיד ונראה את הציציות, אזי נבוא לידי הכרה "וזכרתם את כל מצות ד' ועשיתם אותם", שנעשה ונקיים את כל המצוות, ולא נסתפק במחשבה ובלימוד (בלב) בלבד.

(עפ"י שער בת רבים)

טענת משה רבינו למלאכים

מצינו אצל משה רבנו ע"ה שניצח את המלאכים בטענה זו, כמו שאחז"ל (שבת פ"ח): בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: מה לילוד אשה בינינו? אמר להן: לקבל התורה בא... אמר לו הקב"ה למשה: החזר להן תשובה... אמר משה: רבש"ע תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה? זכור את יום השבת לקדשו – כלום אתם עושים מלאכה שאתם צריכים שבות, כבד את אביך ואת אמך – אב ואם יש לכם, לא תרצח, לא תגנב – קנאה יש ביניכם, יצה"ר יש ביניכם? מיד הודו לו.

משמע שמשה רבנו קיבל את התורה בזכות שבני ישראל **מקיימים** את מצוות התורה, שזה לא שייך אצל המלאכים.

זכות ישראל לקבלת התורה

כן בני ישראל קיבלו את התורה בזכות שאמרו "נעשה ונשמע", כמו שאחז"ל (ע"ז ב'): ויאמר, ד' מסיני בא וזרח משעיר למו, א"ר יוחנן מלמד שהחזירה הקב"ה על כל אומה ולא קיבלוה, עד שבא אצל ישראל וקיבלוה. כן מובא (ספרי, דברים): בתחילה נגלה הקב"ה לבני עשו ואמר להם: לא תגנב, וכן לשאר האומות, וכולם ענו שאין הם יכולים לקבל התורה כי הם חיים רק על דברים אלו רציחה, גניבה, וכו'.

לכאורה אם מספיק ללמוד התורה, יכלו אוה"ע לקבל התורה וללמוד אותה? אלא מכאן ראייה שהעיקר הוא קיום המצוות, וזאת לא יכלו הגויים לקבל על עצמם. אבל כאשר הקב"ה בא לישראל, אמרו "נעשה ונשמע", ולכן הם קיבלו שני כתרים.

אבל הגויים לא מבינים זאת, כמובא (שבת פ"ח): מעשה בצדוקי שראה את רבא מתעמק בלימוד התורה וממעך אצבעותיו ברגליו מתוך טרדת לימודו, ונוטף מהם דם, אמר לו הצדוקי: אתם עם פזיז שהקדמתם פיכם לאוזניכם (נעשה ונשמע)... אבל הקב"ה אמר: מי גילה רז זה לבני... הקב"ה קרא לזה **סוד**, כי זה סוד קיומם של עם ישראל.

לכן אמר משה רבנו ע"ה (דברים ד'): "ושמרתם ועשיתם כי חכמתכם ובינתכם לעיני העמים...", ללמוד לעשות ולקיים, זאת חכמתו של העם היהודי.

כן הוא אומר ומזהיר את ישראל (שם): "ראה לימדתי אתכם חוקים ומשפטים... **לעשות** כן בקרב הארץ אשר אתם באים שמה לרשתה, ורק בזכות זה זכו בניי לארץ ישראל, כמ"ש (תהלים ק"ה): "ויתן להם ארצות גויים ועמל לאמים יירשו – בעבור ישמרו חקיו ותורתו ינצרו הללויה".

"והלוחות מעשה אלקים המה"

כן מפרשים (שמות ל"ב): "והלוחות מעשה אלקים המה", לכך לא נבראו הלוחות בדיבור כשאר בריות אלא במעשה ידי ד' – להורות לעם ישראל מקבלי הלוחות כי "לא המדרש עיקר אלא **המעשה**".

"אשר יעשה אותם האדם וחי בהם"

אם אנו רוצים שיקויים בנו "כי הם חיינו ואורך ימינו", אזי באופן (ויקרא י"ח): "אשר **יעשה** אותם האדם וחי בהם". כן נאמר (דברים ל'): "כי קרוב אליך הדבר (התורה), בפיך בלבבך **לעשותו**". ויתרו לאחר שהתגייר וזכה להוסיף פרשה בתורה, אמר בעצתו למשה רבנו (שמות י"ח): "והזהרת אתהם... והודעת להם את הדרך ילכו בה ואת **המעשה** אשר יעשון".

"ככל היוצא מפיו יעשה"

כן מפרשים (במדבר ל'): "לא יחל דברו ככל היוצא מפיו **יעשה**", אדם הלומד דברי תורה, אסור לו לחלל לימודו – היינו ללמוד ולא לקיים, אלא הכל מה שיוצא מפיו ולומד, יעשה ויקיים.

ענין "נר מצוה ותורה אור"

כן מפרשים (משלי ו'): " כי נר מצוה ותורה אור", נר המפיץ אור עשוי משני דברים, מנר (שעוה) ומשלהבת, נר ללא שלהבת לא מאיר, ושלהבת ללא נר אינו יכול להתקיים, כמ"כ התורה נמשלה לאור אבל אור לבד אינו מתקיים, וכן מצוה נמשלה לנר אבל נר לבד לא מאיר, צריך גם נר וגם אור. לכן אמר שלמה המלך ע"ה: "כי נר מצוה – ותורה אור", לרמז לנו שצריכים שניהם יחד, גם מצוה היינו מעשה, וגם תורה היינו לימוד.

כן נאמר (יהושע א'): "והגית בו יומם ולילה...למען תשמור לעשות".

כן אמרו חז"ל (ברכות י"ז): "ראשית חכמה יראת ד' שכל טוב לכל עושיהם", ללומדיהם לא נאמר אלא לעושיהם.

ואמרו חז"ל (קידושין מ'): גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, ומפרש ה"צמח צדיק": גדול תלמוד – מתי? אם זה מביא לידי מעשה.

אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו

כבר אמרו חז"ל (פסחים נ'): אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו, לכאורה היה צריך לומר: ותלמודו בראשו, במוחו? אלא יד מרמז למעשים, לכן אמרו חז"ל אשרי האיש שבא לעוה"ב וכל מה שלמד – קיים. כן מובא בחז"ל (יומא ע"ב): "עדות ד' נאמנה", נאמנה היא להעיד בלומדיה, מפרש רש"י: מי קיים ומי לא קיים. כי עיקר הלימוד הוא לקיים. עוד אמרו שם: אמר להו רבא לרבנן במטותא מינייכו לא תירתון תרתי גהינום (בבקשה מכס אל תירשו פעמיים גהינום), מפרש רש"י: להיות יגעים ועמלים בתורה בעוה"ז ולא תקיימוה ותירשו גהינום במותכם ובחייכם לא נהניתם בעולמכם. למדים אנו כי עיקר הלימוד והיגיעה בתורה הוא לקיים הלכה למעשה.

לכן אנו מתפללים ומבקשים מהשי"ת: "ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד לשמור לעשות ולקיים...",

מלחמת עמלק

זאת היתה עיקר מלחמת עמלק עם ישראל – שלא יקיימו במעשה את לימוד התורה. כמו שנאמר אצל משה רבנו ע"ה "והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, וכאשר יניח ידו וגבר עמלק". יד מרמז על מעשים (ותלמודו בידו, כנ"ל), רואים אנו כי ניצחון עם ישראל על עמלק היה רק בזכות הרמת ידי משה שרמז על קיום המעשים.

לכן נאמר אצל משה רבנו: "ויהי ידיו אמונה", כי משה רבנו רצה לרמז לדורות, כי לא מספיק אמונה בלב בלבד (יהודי בלב), אלא צריך להיות גם ידיו היינו המעשים, ואז עי"ז אפשר להתגבר על עמלק ולנצחו.

בקשת משה רבנו "הראני נא את כבודך"

הנה מצינו משה רבנו ביקש מהקב"ה (שמות ל"ג): "הראני נא את כבודך", והקב"ה הראה לו קשר של תפילין (רש"י). מה פירוש קשר של תפילין? וכיצד זכה משה רבנו לראות את כבוד ד' עי"ז?

אלא אמרו חז"ל (ר"ה י"ז): פושעי ישראל בגופן מי הם? קרקפתא דלא מנח תפילין (אדם שאינו מניח תפילין על ראשו). מה השאלה בגופן דוקא? אלא כאן מדובר באדם שלומד כל היום, ומכוון כוונות גדולות, גם הכוונות של תפילין, אבל תפילין עצמן אינו מניח על גופו (ראשו וידיו), לכן השאלה פושעי ישראל בגופן דווקא.

והנה תפילין של ראש מרמזים על הלימוד (עם המוח), ותפילין של יד מרמזים על המעשה, וזאת הראה הקב"ה למשה רבנו "קשר של תפילין", היינו הקשר שיש לתפילין של יד עם תפילין של ראש, שאדם צריך לא רק ללמוד אלא גם לקיים, ועי"ז זוכים לדביקות בהקב"ה.

זה מה שאחז"ל (מכות כ"ג): רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות. הקב"ה רצה לזכות – לזכך את ישראל, לכן הרבה להם תורה ומצוות, כי ע"י לימוד התורה וקיום המצוות הגוף מזדכך, כמו שאנו אומרים "אשר קדשנו במצותיו", ע"י המצוות אדם מגיע לקדושה ודבקות.

לכן נאמר "וזכרתם את כל מצוות ד' ועשיתם אותם, (אזי תזכו) והייתם קדושים".

טענת המן

המן שבא מזרע עמלק, טענתו העיקרית היתה "ואת דתי המלך אינם עושים", לכן נאמר "ומרדכי ידע את כל אשר נעשה" – מרדכי הבין היות והגזירה היא על כל ישראל, ולא על יהודי שושן בלבד, אזי הסיבה היא שעברו על "נעשה ונשמע", כי הגזירה הייתה מפני שהשתחוו לצלם, ואע"פ שלא עשו זאת אלא לפני (מגילה י"ב), ובלב היו יר"ש ולא חשבו כלל לשם ע"ז, אעפ"כ נחשב להם מעשה זה לחטא, כי לא העיקר להיות יהודי בלב אלא גם יהודי במעשים.

עצת מרדכי

וכן ישועתם הייתה ע"י שקבלו על עצמם לקיים לימודם במעשים, כמו שמצינו אצל מרדכי שלימד לתלמידיו "הלכות קמיצה", היינו כיצד לעשות ולזכך את המעשים, וכן נאמר במגילה: "לקיים עליהם להיות עושים, ...את אשר החלו לעשות, קיימו וקיבלו היהודים...להיות עושים, והימים האלו נזכרים ונעשים".

זה ענין "כל הפושט יד נותנין לו" (ירושלמי מגילה פ"א ה"ד), היינו מי שפושט ומתפלל בשביל ידו – שיוכל לקיים כל מה שלומד, אזי נותנים לו – מסייעין אותו מן השמים.

"שויתי ד' לנגדי תמיד כי מימיני"

והנה דוד המלך ע"ה אמר (תהילים ט"ז): "שויתי ד' לנגדי תמיד כי מימיני", ופירשו (הח"ח): כמו שיש לאדם יד ימין ויד שמאל, הנה יד ימין היא העיקר ויד שמאל היא הטפל ובאה רק לסיוע, כמ"כ כל דבר בעולם שזה עיקר נקרא ימין, ודבר שזה טפל ובא רק לסיוע נקרא שמאל, והנה אדם ירד לעוה"ז כדי ללמוד את תורת ד' ולקיים מצוות ומעש"ט, זה העיקר ונקרא ימין, אבל צרכים גם צרכים גשמיים כגון: אכילה, שתיה, בגדים, וכו', זה הטפל שבא לסיוע לעבודת ד', לכן זה נקרא שמאל, זה מה שדוד המלך ע"ה אמר: "שויתי ד' לנגדי תמיד" אני רואה תמיד את השי"ת לפני, וכיצד באים לדרגה זו? "כי מימיני" אני תמיד מביט לימיני – היינו מה עיקר המטרה אשר למענה באתי לעוה"ז, וזה עבודת ד' בלימוד התורה וקיומה.

לכן אמר דוד המלך ע"ה (תהילים ק"ט): "ולבי חלל בקרבי", חלל ר"ת לב חכם לימינו, שזכה לזה ע"י שתמיד הביט לימינו לעיקר.

לכן נאמר אצל מרדכי היהודי "מימיני" דוקא, כי תמיד הוא הביט לימין, וידע שהעיקר ללמוד ולקיים, ועי"ז היה דורש לעמו.

(באר יחיאל)